

Vergaderjaar 2024–2025

35 574

**Wijziging van de Algemene wet
inkomensafhankelijke regelingen en enkele
andere wetten met het oog op verbetering van
de uitvoerbaarheid van toeslagen (Wet
verbetering uitvoerbaarheid toeslagen)**

Nr. 31

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 13 december 2024

De vaste commissie voor Financiën heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Staatssecretaris van Financiën over de brief van 22 oktober 2024 over de ministeriële regeling vermogenstoetsuitzonderingen per 1 januari 2025 (Kamerstuk 35 574, nr. 30).

De vragen en opmerkingen zijn op 19 november 2024 aan de Staatssecretaris van Financiën voorgelegd. Bij brief van 11 december 2024 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Nijhof-Leeuw

Adjunct-griffier van de commissie,
Lips

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben de conceptregeling met interesse gelezen. Deze leden hebben enkele vragen.

Deze leden vragen of de Staatssecretaris een overzicht kan geven van alle vermogenstoetsuitzonderingen die van toepassing zijn op de verschillende toeslagen, met daarin ook hoe hoog deze uitzonderingen zijn en tot wanneer deze van toepassing zijn. Daarnaast vragen deze leden of de Staatssecretaris kan toelichten waarom de vermogensgrenzen per toeslag verschillen en of de Staatssecretaris van plan is om deze grenzen te harmoniseren in het kader van vereenvoudiging van het stelsel.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen ook welke vormen van vermogen meetellen bij de vermogenstoets en welke niet. Telt box 2-vermogen bijvoorbeeld ook mee? Bestaan er situaties waarin iemand recht heeft op toeslagen, ondanks een flink vermogen (en ingehouden winst) in box 2?

Vragen en opmerkingen van de leden van de NSC-fractie

De leden van NSC-fractie hebben met veel belangstelling kennisgenomen van deze ontwerp-ministeriele regeling, de UR AWIR. Er zitten veel elementen in die voor deze leden erg belangrijk zijn. Er wordt een stap gezet door middel van de voorgestelde vermogenstoetsuitzonderingen om duidelijkheid te creëren voor specifieke situaties, zoals schadevergoedingen of bijzondere uitkeringen. Dit sluit aan bij de visie van de leden van de NSC-fractie om het toeslagenstelsel overzichtelijker en minder ingewikkeld te maken. Deze leden zien een ontwerpregeling die zich richt op groepen die vaak buiten de reguliere steun vallen, zoals ouderen van Surinaamse herkomst en slachtoffers van beroepsziekten. Dit past bij de sociale rechtvaardigheid, die de leden van de NSC-fractie voorstaan, waarbij ondersteuning terechtkomt bij wie het echt nodig heeft. Door vermogenstoenames als gevolg van bijzondere uitkeringen tijdelijk buiten de vermogenstoets te houden wordt voorkomen dat mensen hun recht op toeslagen verliezen. Dit sluit aan bij het streven van de leden van de NSC-fractie om bestaanszekerheid en een sociaal minimum te garanderen.

Hoewel het geen volledige hervorming betreft, laat de regeling in de ogen van deze leden een bewuste focus zien op specifieke verbeteringen binnen het huidige systeem. Dit kan gezien worden als een mooie en welkome tussenstap in de richting van een meer rechtvaardig toeslagenstelsel, zoals de leden van de NSC-fractie beogen. Het buiten beschouwing laten van eenmalige bedragen of bijzondere compensaties voorkomt dat mensen onverwacht in financiële problemen komen doordat hun toeslagen wegvallen. Dit voorkomt naar de mening van deze leden onbedoelde negatieve effecten, wat aansluit bij het streven naar een eerlijker systeem. Deze leden zijn daarom positief. Ook hebben deze leden enkele vragen.

Kan de Staatssecretaris een overzicht geven van de andere compensatieregelingen, die nu ook al onder deze vrijstelling van de vermogenstoets vallen?

Kan de Staatssecretaris het afwegingskader vermogenstoetsen aan de Kamer doen toekomen? Waarom zou dit moeten wachten tot april 2025?

De leden van de NSC-fractie zetten wel vraagtekens bij de eindtermijn van tien jaar. Klopt het dat na deze tien jaar de vermogenstoets voor alle drie de toeslagen opnieuw zou gaan gelden?

Wat is de reden ervan dat de kinderopvangtoeslag geen vermogenstoets kent, maar de andere drie toeslagen wel? Immers in deze kinderopvangtoeslagen gaan toch juist de hoogste bedragen om? Zit hierin niet een element van ongelijke behandeling in, in die zin dat juist de hoogste inkomens en vermogens ontzien worden en de anderen blijkbaar niet? Deze leden hebben ook bij de behandeling van het Belastingplan al aangegeven dat deze termijn van tien jaar voor mensen met een letselschade-uitkering een groot probleem oplevert. Want klopt het ook dat deze mensen dus na tien jaar hun toeslagen kwijtraken of al kwijt zijn geraakt? Kan de Staatssecretaris aangeven waarom er een eindtermijn van tien jaar is ingesteld? Wat verzet zich ertegen om geen eindtermijn te hanteren en de vrijstelling van de vermogenstoets ook daarna te laten voortduren? Kan de Staatssecretaris hierop ingaan?

De regeling stelt tijdelijke uitzonderingen voor op de vermogenstoets. Hoe wordt gegarandeerd dat deze tijdelijke oplossingen niet leiden tot nieuwe ongelijkheden of complexiteiten wanneer de uitzonderingen vervallen? De brief benoemt uitzonderingen op de vermogenstoets. Hoe sluiten deze uitzonderingen aan bij het streven naar een toereikend sociaal minimum, zoals benoemd in de Participatiewet?

Hoe voorkomt de voorgestelde regeling dat kwetsbare burgers, die vaak geen beroep doen op toeslagen of uitzonderingen vanwege onbekendheid of complexiteit door niet-gebruik buiten de boot vallen? Kan in dit kader de ambtshalve toekenning van de vrijstelling worden uitgebreid?

Hoe kan het niet-gebruik op nog andere manieren worden geminimaliseerd?

De leden van de NSC-fractie waarderen, in dit kader, dat het feit dat de BSN-nummers van de toeslagenouders die worden gecompenseerd, automatisch worden gekoppeld, zodat zij geen aanvraag op deze uitzondering hoeven doen. Toch hebben deze leden hier nog drie vragen over:

Kan hetzelfde geregeld worden voor de Surinaamse ouders die een eenmalige tegemoetkoming krijgen?

Hoe worden deze ouders geïnformeerd dat zij wel voor toeslagen in aanmerking komen, ondanks hun vermogen? Dit is een belangrijke vraag, want bij mensen die slachtoffer zijn van het toeslagenschandaal bestaat grote weerstand tegen het toeslagenstelsel.

Hoe kunnen mensen met terugwerkende kracht een aanvraag doen op de uitzonderingssituatie?

Wordt er in de ontwerpregeling ook rekening gehouden met alleenverdieners, die al onevenredig worden benadeeld in het huidige toeslagenstelsel?

In hoeverre helpt de ontwerpregeling om de marginale druk voor alleenverdieners te verlichten, een van de kernpunten van Nieuw Sociaal Contract? Kan de Staatssecretaris dit beantwoorden voor zowel de marginale inkomensdruk, als voor de marginale vermogensdruk?

Kan deze regeling bijdragen aan het oplossen van de armoedeval of versterkt het juist de afhankelijkheid van toeslagen? Op welke manier draagt deze regeling bij aan arbeidsparticipatie? Kan de Staatssecretaris hierop ingaan?

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief «Ministeriële regeling vermogenstoetsuitzonderingen per 1 januari 2025». Deze leden hebben nog meerdere vragen.

De leden van de VVD-fractie begrijpen ten aanzien van het afwegingskader uit de beslisnota dat op 23 augustus j.l. het afwegingskader vermogensuitzonderingen is aangenomen in de ministerraad en dat het kader vanuit de Minister van SZW aan de Kamers wordt gezonden zodra het voor het eerst wordt toegepast. Waarom wordt het kader niet eerder (gelijktijdig met onderhavige voorhangprocedure) aan de Kamers gezonden? Kan dit kader met de nota naar aanleiding van het verslag worden meegestuurd?

De leden van de VVD-fractie lezen dat het kader juist is bedoeld om meer eenduidigheid aan te brengen in de besluitvorming over nieuwe uitzonderingen. Waarom zijn de voorliggende uitzonderingen niet getoetst aan het kader?

Begrijpen de leden van de VVD-fractie het goed dat de uitzonderingen voor het eenmalig bedrag aan Surinaamse ouderen en de tegemoetkoming op grond van de Wet compensatie selectie aan de poort niet voldoen aan het kader? Wat waren de consequenties geweest als het kader al wel van kracht was geweest? Waarom zijn de uitzonderingen niet alsnog getoetst aan het kader?

De leden van de VVD-fractie lezen ten aanzien van de interactie tussen burgers en bedrijven dat de besluitvorming en communicatie vanuit het burgerperspectief redelijk laat is. Wat is de reden van deze te late communicatie? Zijn er eventuele gevolgen voor burgers door deze late communicatie? Hoe wordt dit in de toekomst voorkomen? Hoe en wanneer worden de burgers benaderd voor de uitzondering van uitbetaling?

De leden van de VVD-fractie lezen ten aanzien van de handhaafbaarheid dat er extra capaciteit nodig is voor het behandelen van de verzoeken. Mochten de aantallen aanmerkelijk hoger uitvallen dan geschat, dan vormt dit een risico, zo constateren deze leden. Hoe wordt voldaan aan de 5,1 extra fte? Wat is de verwachting van het voldoen van de 5,1 extra fte. Hoe wordt geprobeerd dit risico te voorkomen?

De leden van de VVD-fractie lezen ten aanzien van de complexiteitsgevolgen dat het geheel aan vermogensuitzonderingen complexer wordt met elke nieuwe uitzondering. Staat dit niet haaks op de wens om het toeslagenstelsel te versimpelen? Wat wordt er gedaan om de complexiteitsgevolgen in te perken?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de wijzigingen in de vermogenstoetsuitzonderingen op grond van de Uitvoeringsregeling Awir. Deze leden vinden het terecht dat de genoemde uitzonderingen in het kader van het Tijdelijk besluit eenmalig bedrag ouderen van Surinaamse herkomst en ook de bedragen in relatie tot compensatie in het kader van de toeslagenaffaire worden uitgezonderd.

Deze leden merken op dat elke uitzondering apart aan de uitvoeringsregeling dient te worden toegevoegd. Ten aanzien van de regeling voor zorgmedewerkers met langdurige post-COVID klachten die ook in de

toelichting wordt genomen, begrijpen deze leden dat dit moeilijk kon worden voorzien. Maar voor compensatie als gevolgen van onrechtmatig overheidshandelen ligt dat wat deze leden betreft anders. Deze leden vragen of de Staatssecretaris bereid is hierop beleid te formuleren, zodat gedupeerden altijd de zekerheid hebben dat compensatiebedragen uitgezonderd zijn van de vermogenstoets voor toeslagen.

Deze leden merken op dat de uitzonderingen van de vermogenstoets tijdelijk zijn voor een periode van tien jaar. Deze leden vragen of dit altijd terecht is. Als er bijvoorbeeld grote schade is geleden waarvoor een aanzienlijk bedrag aan schadevergoeding wordt betaald of wanneer mensen onherstelbare schade hebben geleden en de rest van hun leven afhankelijk zijn van een schadevergoeding (zoals de mensen die voor 2013 een letselschadevergoeding hebben ontvangen), is het dan gerechtvaardigd altijd een dergelijke harde grens te hanteren, terwijl dat niet aansluit bij de situatie waar de ontvanger in zit. Graag vragen deze leden de Staatssecretaris hierop te reflecteren.

II. Reactie van de Staatssecretaris van Financiën

Ik heb met belangstelling kennisgenomen van de vragen en opmerkingen van de vaste commissie voor Financiën over de Kamerbrief over ministeriële regeling vermogenstoetsuitzonderingen per 1 januari 2025. Hieronder ga ik in op de vragen en opmerkingen van de leden van de fracties.

De leden van de GroenLinks-PvdA fractie en van de NSC-fractie vragen om een overzicht van de bestaande vermogenstoetsuitzonderingen, de hoogte van deze uitzondering en de einddatum. Dit overzicht is als bijlage bij deze nota toegevoegd. Aangezien niet bij alle uitzonderingen van één bepaalde hoogte kan worden gesproken, omdat de bedragen per persoon kunnen verschillen, is enkel bij de eenmalige uitkeringen die op een eenduidig bedrag zijn vastgesteld een bedrag vermeld.

De leden van de GroenLinks-PvdA fractie vragen waarom de vermogensgrenzen per toeslag verschillen en of er plannen bestaan om deze grenzen te harmoniseren. De leden van de NSC-fractie vragen waarom er geen vermogensgrens in de kinderopvangtoeslag bestaat, terwijl binnen deze toeslag de hoogste bedragen omgaan. Ook vragen zij of hierin niet een element van ongelijke behandeling zit. Voor de huurtoeslag geldt een vermogensgrens voor alleenstaanden of medebewoners van € 36.952 per persoon, of van € 74.904 voor partners (cijfers 2024). Voor de zorgtoeslag en het kindgebonden budget geldt een vermogensgrens van € 140.213 voor alleenstaanden en van € 177.301 voor partners (cijfers 2024). Bij de invoering van de vermogensgrenzen in de zorgtoeslag en het kindgebonden budget is gekozen voor een hogere vermogensgrens dan in de huurtoeslag om de inkomenseffecten van deze maatregel te beperken.¹ Hierbij is nader toegelicht dat de huurtoeslag is toegespitst op gezinnen met de laagste inkomens, waardoor daar ook een lage vermogenstoets bij hoort.² Het kabinet is op dit moment niet voornemens om de vermogensgrenzen over de verschillende toeslagen te harmoniseren. Voor de kinderopvangtoeslag wordt geen vermogensgrens gehanteerd. Het primaire doel van deze toeslag is het bieden van financiële ondersteuning in de kosten van kinderopvang voor werkende ouders. Het is geen inkomensondersteuning en om die reden geldt er geen vermogensgrens of maximumhuishoudinkomen binnen de kinderopvangtoeslag. Hierin

¹ Kamerstukken II 2012/13, 33 024, nr. 3, p. 2.

² Kamerstukken II 2012/13, 33 024, nr. 6, p. 4.

schuilt naar het oordeel van het kabinet geen element van ongelijke behandeling.

De leden van de GroenLinks-PvdA fractie vragen welke vormen van vermogen meetellen bij de vermogenstoets binnen de toeslagen en of het box 2 vermogen hierin meetelt. Ook vragen zij of er situaties bestaan waarin iemand recht heeft op toeslagen ondanks vermogen in box 2. Het voor de toeslagen relevante vermogen wordt bepaald aan de hand van de door de Belastingdienst vastgestelde rendementsgrondslag voor sparen en beleggen, oftewel het vermogen in box 3. Het inkomen uit box 2 telt mee voor het toetsingsinkomen dat wordt gebruikt om het recht op of de hoogte van de toeslag te bepalen, maar het vermogen in box 2 telt niet mee als vermogen voor de vermogenstoets. Uit een cijfermatige analyse van toeslagontvangende huishoudens blijkt dat het aandeel huishoudens in 2020 en 2021 met belastbaar inkomen uit box 2 nagenoeg nihil is.

De leden van de NSC-fractie en de VVD-fractie vragen om het afwegingskader vermogensuitzonderingen naar uw Kamer te verzenden. Het afwegingskader vermogensuitzonderingen is als bijlage bij deze nota naar aanleiding van het verslag toegevoegd.

De leden van de VVD-fractie vragen waarom de voorliggende uitzonderingen niet zijn getoetst aan het afwegingskader vermogensuitzonderingen. Daarnaast vragen zij of het klopt dat de uitzonderingen voor de uitkering toegekend op grond van het Tijdelijk besluit eenmalig bedrag ouderen van Surinaamse herkomst en de tegemoetkomingen toegekend op grond van de Wet compensatie wegens selectie aan de poort niet door de toets van het kader zouden zijn gekomen en wat de consequenties zouden zijn geweest als het kader al wel van kracht was geweest. De ministerraad beslist over nieuwe vermogensuitzonderingen, waarna deze worden voorgehangen in beide Kamers. De nieuwe uitzonderingen die per 1 januari 2025 ingaan, zijn door de ministerraad aangenomen nog voordat het afwegingskader vermogensuitzonderingen was vastgesteld. Omdat de ministerraad al had besloten tot het maken van deze uitzonderingen, deze besluiten op de besluitenlijsten van de ministerraad terug te vinden waren en in het geval van de eenmalige uitkering aan Surinaamse ouderen ook al aan de doelgroep is gecommuniceerd dat een uitzondering voor de vermogenstoets van toeslagen zou worden gemaakt, is besloten om deze uitzonderingen niet alsnog te toetsen aan het kader, dat van later datum is. Als het kader wel van kracht was geweest, was waarschijnlijk geadviseerd om deze uitzonderingen wel voor de Participatiewet, maar niet voor de toeslagen op te nemen. Deze uitkeringen komen namelijk niet uit boven het in het kader opgenomen minimumbedrag om voor toeslagen nieuwe vermogensuitzonderingen te maken. Met dit minimumbedrag wordt een balans getroffen tussen het voorkomen van negatieve gevolgen voor de toeslagen van ontvangers van bepaalde compensaties of tegemoetkomingen enerzijds, en het uitvoerbaar en begrijpelijk houden van het toeslagenstelsel als geheel anderzijds. Gezien de relatief hoge vermogensgrenzen bij toeslagen in vergelijking met de Participatiewet, is besloten om voortaan niet alle bedragen, maar enkel bedragen waarvan het waarschijnlijk is dat een burger door ontvangst van dit bedrag de vermogensgrens overschrijdt, uit te zonderen. Het daadwerkelijke besluit of een vermogensuitzondering wordt gemaakt vergt uiteindelijk altijd een politieke afweging.

De leden van de NSC-fractie vragen waarom een tienjaarstermijn wordt gehanteerd voor nieuwe uitzonderingen, of het klopt dat na het verstrijken van de tienjaarstermijn de vermogenstoets opnieuw geldt voor alle toeslagen, en of het klopt dat mensen met een letselschade-uitkering na tien jaar hun toeslagen kwijt zijn geraakt. Daarnaast vragen zij hoe

ongelijkheden en complexiteiten worden voorkomen wanneer deze termijn afloopt. De leden van de CDA-fractie vragen om een reflectie of het hanteren van een tienjaarstermijn altijd terecht is bijvoorbeeld als mensen de rest van hun leven afhankelijk zijn van de tegemoetkoming, waarbij de leden als voorbeeld geven letselschadevergoedingen die voor 2013 zijn ontvangen. De leden van de NSC-fractie vragen daarbij wat zich ertegen verzet om geen eindtermijn te hanteren. Bij het maken van vermogenstoetsuitzonderingen is het sinds 2023 standaardbeleid om een termijn te hanteren van tien jaar na ontvangst van het betreffende bedrag. Door het hanteren van deze termijn wordt ervoor gezorgd dat vermogensbestanddelen niet voortdurend worden uitgezonderd, terwijl de kans reëel is dat de ontvangen bedragen inmiddels al zijn uitgegeven. De termijn van tien jaar biedt ontvangers de tijd om een ontvangen bedrag uit te geven. Na verloop van de tien jaar wordt het vermogen van de burger opnieuw in zijn geheel beoordeeld. Als burgers het oorspronkelijke bedrag hebben uitgegeven, raken zij dus in principe niet hun toeslagen kwijt. Wanneer na het verstrijken van de termijn wel sprake is van een vermogen dat de vermogensgrens overschrijdt, is sprake van een dusdanig stabiel, hoog vermogen, dat het vanuit het voor de toeslagen leidende draagkrachtbeginsel gerechtvaardigd wordt geacht om de toeslag niet toe te kennen. Om deze reden, en omdat de tienjaarstermijn duidelijk wordt gecommuniceerd, worden geen ongelijkheden of complexiteiten voorzien wanneer de tienjaarstermijn bij de nieuwe uitzonderingen afloopt. Bij het Belastingplan 2025 heeft uw Kamer een motie aangenomen die het kabinet oproept om te onderzoeken of het hanteren van een tienjaarstermijn specifiek voor de categorie ontvangers van letselschadevergoedingen van voor 2010 disproportionele gevolgen heeft. U wordt apart geïnformeerd over de opvolging van deze motie.

De leden van de NSC-fractie vragen hoe de uitzonderingen aansluiten bij het streven naar een toereikend sociaal minimum zoals bedoeld in de Participatiewet. De uitzonderingen die in deze regeling zijn opgenomen, gelden voor de vermogenstoets bij toeslagen. Dezelfde uitzonderingen zijn voor de bijstand opgenomen in de Regeling Participatiewet, IOAW en IOAZ.³ Daarmee tellen deze bedragen niet mee bij het bepalen van de hoogte van het in aanmerking te nemen vermogen voor de Participatiewet. Hierdoor blijft het vermogen van de belanghebbende onder de vermogensgrens en behoudt de belanghebbende het recht op bijstand. De bijstandsnorm voor een alleenstaande (70% van het netto referentieminimumloon) is gelijk aan het sociaal minimum.

De leden van de fractie van NSC vragen hoe de voorgestelde regeling voorkomt dat kwetsbare burgers door niet-gebruik van toeslagen of uitzonderingen vanwege onbekendheid of complexiteit buiten de boot vallen. Zij vragen ook hoe het niet-gebruik op andere manieren kan worden geminimaliseerd. De voorgestelde regeling introduceert enkele nieuwe uitzonderingen op de vermogenstoets voor burgers die een (hoge) compensatie of tegemoetkoming hebben ontvangen waarvan het kabinet het onwenselijk acht dat die financiële toename een negatief effect heeft op de toeslagen. Deze nieuwe uitzonderingen illustreren het voortdurende dilemma tussen enerzijds de wens voor een zo eenvoudig mogelijk toeslagenstelsel en anderzijds de wens om maatwerk te bieden aan specifieke groepen. De voorgestelde vermogenstoetsuitzonderingen leiden tot een toename van de complexiteit en doen derhalve niets in het voorkomen van niet-gebruik van de toeslagen. Aan de andere kant leiden de uitzonderingen ook niet tot een toename van het niet-gebruik van toeslagen. In 2023 heeft Dienst Toeslagen een integrale strategie op niet-gebruik opgesteld die gebaseerd is op vier sporen: het aansluiten bij

³ Artikel 7, onderdelen aa en bb, Regeling Participatiewet, IOAW en IOAZ.

de brede publieksbenadering (waaronder PR-campagnes), doelgroep- en themagerichte benadering door het benutten van bestaande contactmomenten en het persoonlijk benaderen van individuele burgers middels attenderingsacties. Dienst Toeslagen richt zich naast haar eigen kanalen ook op natuurlijke contactmomenten van andere relevante maatschappelijke dienstverleners die in contact staan met burgers. Deze dienstverleners kunnen ondersteuning bieden waar Dienst Toeslagen de burger niet altijd bereikt.

De leden van de NSC-fractie vragen of de uitzondering voor Surinaamse ouderen ambtshalve toegekend kan worden door Dienst Toeslagen, net zoals bij de uitzonderingen voor toeslagouders, en in het algemeen hoe niet-gebruik van de uitzonderingen kan worden voorkomen en of de ambtshalve toekenning kan worden uitgebreid. Daarnaast vragen zij hoe deze ouders geïnformeerd worden over hun recht op toeslagen, ondanks hun vermogen. Ook vragen zij of met terugwerkende kracht een aanvraag kan worden gedaan op een vermogenstoetsuitzondering. De uitbetaling van de tegemoetkoming aan Surinaamse ouderen verloopt via een andere organisatie (de SVB), waardoor Dienst Toeslagen geen zicht heeft op de betrokkenen. Hierdoor kan Dienst Toeslagen de uitzondering niet ambtshalve toekennen. Dit verschilt van de situatie van gedupeerden van de toeslagenaffaire, die wel bij Dienst Toeslagen bekend zijn. De uitkerende instantie, in dit geval de SVB, stelt de burger op de hoogte van eventuele nadelige gevolgen voor toeslagen en informeert hen over het recht op een uitzondering, die zelf aangevraagd dient te worden. Ook is breed gecommuniceerd dat het ontvangen van vergoedingen voor de kinderopvangtoeslagaffaire niet leidt tot het verlies van toeslagen in de toekomst. Mensen kunnen eventueel ook met terugwerkende kracht een aanvraag indienen voor een vermogenstoetsuitzondering door het aanvraagformulier op de website van Dienst Toeslagen in te vullen. Indien hulp bij de aanvraag gewenst is, kunnen zij terecht bij de BelastingTelefoon of een toeslagenservicepunt.

De leden van de NSC-fractie vragen of er in de ontwerpregeling rekening is gehouden met alleenverdieners die volgens de NSC-fractie al onevenredig worden benadeeld in het huidige toeslagenstelsel. Bij het ontwerpen van deze regeling is vanwege de vormgeving van huidige toeslagenstelsel geen rekening gehouden met verschillende huishoudtypes. In het toeslagenstelsel wordt de draagkracht vastgesteld op huishoudenniveau. Het eventuele inkomen van beide partners wordt bij elkaar opgeteld alvorens de hoogte van de toeslag bepaald wordt. Hoe meer draagkracht in het huishouden hoe minder financiële ondersteuning vanuit de overheid nodig is. Het kabinet deelt de constatering dat alleenverdieners onevenredig worden benadeeld in het huidige toeslagenstelsel dan ook niet.

De leden van de NSC-fractie vragen of de ontwerpregeling zowel de marginale inkomensdruk als de marginale vermogensdruk voor alleenverdieners verlicht. Marginale druk wordt normaliter gedefinieerd als het deel van de stijging van de bruto inkomsten dat niet resulteert in een toename van het besteedbare inkomen. Vermogenstoetsuitzonderingen hebben geen effect op de inkomsten uit vermogen die kunnen leiden tot veranderingen in het verzamelinkomen. Daarmee is er geen effect van de ontwerpregeling op de marginale inkomensdruk. Door vermogensgrensuitzonderingen wordt in praktische zin de vermogensgrens verhoogd voor mensen die vermogensbestanddelen bezitten uit de categorieën waarin de ontwerpregeling naar wordt verwezen. Dit betekent dat voor deze groep pas bij een hoger vermogen een toename van het vermogen leidt tot het vervallen van de aanspraak op toeslagen. De piek in «marginale vermogensdruk» wordt voor deze groep daarmee verplaatst naar een

hoger punt. Omdat er minder mensen zijn met een hoger vermogen wordt hiermee de «marginale vermogensdruk» gemiddeld waarschijnlijk licht verlaagd.

De leden van de fractie van de NSC vragen of deze regeling kan bijdragen aan het oplossen van de armoedeval en op welke manier deze regeling bijdraagt aan de arbeidsparticipatie. De voorgestelde regeling heeft niet als doel om arbeidsparticipatie te stimuleren, maar om te voorkomen dat burgers die een eenmalige financiële tegemoetkoming hebben ontvangen van de overheid door die tegemoetkoming de vermogenstoets overschrijden en daardoor geen of minder toeslagen ontvangen. De regeling draagt ook niet bij aan het oplossen van de armoedeval. De armoedeval ziet in de basis op het fenomeen dat meer werken vaak niet lonend is, omdat tegenover het extra inkomen dat wordt verdiend een even grote, dan wel grotere afname in de hoogte van de toeslagen staat. De vermogenstoetsuitzonderingen hebben geen effect op het inkomen van burgers en daardoor evenmin op de verandering in hoogte van toeslagen als gevolg van een verandering van het inkomen.

De leden van de VVD-fractie vragen naar de redenen en de gevolgen voor burgers van de late communicatie over de uitzonderingen. Ook vragen zij hoe dit in de toekomst voorkomen kan worden en hoe en wanneer burgers worden benaderd voor de uitzondering. De nieuwe uitzonderingen worden per 1 januari 2025 opgenomen in de UR Awir. Aangezien de tegemoetkomingen pas op die peildatum in het voor toeslagen relevante vermogen worden opgenomen, is dit wetstechnisch gezien op tijd. Communiceren vooruitlopend op wet- en regelgeving is in beginsel niet wenselijk omdat het risico's met zich meebrengt, aangezien het voorstel om de uitzondering in de UR Awir op te nemen nog in beide Kamers voorgehangen moet worden. Dit sluit niet altijd aan bij het perspectief van de burger. Daarom heeft Dienst Toeslagen besloten de uitzondering voor Surinaamse ouderen vooruitlopend op de aanpassing van de UR Awir alvast te verwerken wanneer burgers hierom verzochten. In de toekomst is het belangrijk dat de uitkerende instantie de betrokken partijen tijdig betreft en communiceert over een mogelijke vermogenstoetsuitzondering, waardoor de burger weet dat de ontvangst van het bedrag geen gevolgen heeft voor diens toeslagpositie. Een goede samenwerking tussen de uitkerende instantie en Dienst Toeslagen is daarbij essentieel. Zo kan duidelijk en tijdig gecommuniceerd worden wat de gevolgen voor burgers zijn van ontvangst van het bedrag.

De leden van de VVD-fractie vragen hoe wordt voldaan aan de 5,1 extra fte, en hoe wordt voorkomen dat aantallen hoger uitvallen. In dit geval bedraagt de extra incidentele personele inzet in totaal 5,1 fte. Omdat het om tijdelijke inzet gaat, wordt hiervoor geen nieuw personeel geworven. Hoewel elke afzonderlijke vermogenstoetsuitzondering goed uitvoerbaar is, zorgt het toenemende totaal aan uitzonderingen voor een groeiende complexiteit. Dit heeft gevolgen voor de beschikbare capaciteit binnen Dienst Toeslagen en de flexibele schil. Hierdoor kan het in de toekomst nodig zijn om personeel anders in te zetten, wat ten koste kan gaan van andere werkzaamheden en prioriteiten. Het risico dat aantallen hoger uitvallen wordt laag ingeschat, omdat de omvang van de doelgroep van de nieuwe uitzonderingen bekend en afgebakend is.

De leden van de VVD-fractie lezen dat nieuwe uitzonderingen leiden tot meer complexiteit en vragen of dat niet haaks staat op de wens om het toeslagenstelsel te versimpelen. Zij vragen wat er wordt gedaan om complexiteitsgevolgen in te perken. Het klopt dat het toevoegen van meer uitzonderingen leidt tot meer complexiteit, ondanks de langgekoesterde wens om het toeslagenstelsel te versimpelen. Zoals geconstateerd in

onder andere het rapport Toekomst Toeslagenstelsel⁴ is er steeds sprake van een afruil tussen gerichtheid en eenvoud, waarbij in dit geval de weegschaal naar de kant van gerichtheid (in de vorm van maatwerk) helt. Tot de onderhavige vermogenstoetsuitzonderingen is besloten nog zonder het afwegingskader. Het afwegingskader is bedoeld om de complexiteit te verminderen door criteria voor te stellen waaraan voldaan moet worden voor een nieuwe vermogenstoetsuitzondering kan worden vastgesteld. Dit komt de uitlegbaarheid richting burgers ten goede.

De leden van de CDA-fractie vragen of beleid kan worden geformuleerd waarmee iedere compensatieregeling voor onrechtmatig overheidshandelen automatisch tot een nieuwe vermogensuitzondering leidt. In het afwegingskader vermogensuitzonderingen, dat bij deze antwoorden is bijgevoegd, is opgenomen dat bij vergoedingen voor verwijtbaar handelen van de overheid het in de rede ligt om een vermogensuitzondering te maken. Echter, niet in alle gevallen is dit wenselijk. Zo kan het voorkomen dat het bedrag van de compensatie zeer laag is, dat burgers door de vergoeding nooit een vermogensgrens kunnen overschrijden (bijvoorbeeld bij kwijtschelding van schulden), of dat bij de uitkering van het bedrag al rekening is gehouden met mogelijk toeslagverlies. Daarom is het nodig om per geval te blijven afwegen of een vermogensuitzondering beleidsmatig wenselijk is en burgers daadwerkelijk helpt, waarbij de aard van uitkeringen voor onrechtmatig overheidshandelen een relevante, maar geen doorslaggevende factor is.

⁴ Bijlage bij Kamerstukken II 2023/24, 31 066, nr. 1340.